

Eduskunta

Ympäristövaliokunta

VNS 12/2025vp

Suomen Omakotiliitto ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntovaltioneuvoston maaseutupoliittisesta selonteosta.

Omakotiliitto edustaa pientalo- ja vapaa-ajan asukkaita, toimii kohderyhmän edunvalvojana ja tarjoaa monipuolisia jäsenpalveluita. Liitto on valtakunnallinen, riippumaton ja yleishyödyllinen kansalaisjärjestö, jossa on noin 220 jäsenyhdistystä, ja vajaat 70 000 jäsentä (kotitaloutta). Suomessa on yhteensä noin 1,1 miljoonaa omakotitaloa, joissa asuu noin 2,7 miljoonaa ihmistä sekä noin 0,5 miljoonaa vapaa-ajan asuntoa, joita käyttää 2,4–2,9 miljoonaa ihmistä.

Yleiset huomiot

Omakotiliitto pitää selontekoa tärkeänä ja ajankohtaisena kokonaisuutena. Selonteko tunnistaa selkeämmin maaseudun asuttavuuden, asumisen ja monipaikkaisuuden merkityksen alueiden elinvoimalle, huoltovarmuudelle ja kokonaisturvallisuudelle.

Omakotiliitto pitää myönteisenä, että selonteossa tuodaan esiin maaseudun rakenteellisia haasteita, kuten toimimattomia asuntomarkkinoita, korjausvelkaa, digiyhteyksien puutteita sekä palveluverkon harvenemisen kasautuvia vaikutuksia. Näitä kysymyksiä on tarpeen tarkastella johdonmukaisesti myös pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden näkökulmasta, jotta selonteon tavoitteet voivat toteutua käytännössä.

Asuminen maaseudulla ja pientaloasumisen asema

Pientaloasuminen on maaseudun ja harvaan asuttujen alueiden keskeinen asumismuoto. Tämä tunnistetaan selonteossa aiempaa selkeämmin, mutta on huomioitava, että Suomen asumispolitiikan konkreettiset keinot painottuvat edelleen pääosin kaupunkimaisiin ratkaisuihin.

Omakotiliitto korostaa, että pientalo- ja omistusasuminen ovat maaseudun pysyvän asutuksen perusta. Pientalokannan ikääntyminen ja korjaustarpeet edellyttävät kohdennettuja ratkaisuja. Lisäksi Omakotiliitto pitää keskeisenä, että asumisen kohtuuhintaisuus, turvallisuus ja terveellisyys on turvattava myös alueilla, joilla markkinaehtoinen kehitys ei toimi. Myös korjausrakentamisen mahdollisuudet tulisi ottaa paremmin osaksi kasvutavoitteitakin ja luoda tähän pitkäjänteisiä rahoitustukimalleja.

Asumisen näkökulmasta maaseutupolitiikan, asumispolitiikan ja aluekehityksen välinen yhteys tulisi tehdä selonteon toimeenpanossa näkyvämmäksi.

Toimimattomat asuntomarkkinat ja vakuusarvo-ongelma

Omakotiliitto pitää tätä erittäin tärkeänä ja ajankohtaisena huomiona ja pitää hyvänä, että kohtaa on vahvistettu. Selonteossa on aiempaa selkeämmin esillä asuntomarkkinoiden toimimattomuus, ja tämän vaikutukset erityisesti maaseudun pientaloihin.

Omakotiliitto korostaa, että pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden näkökulmasta haasteita ovat muun muassa heikot vakuusarvot, jotka estävät välttämättömiä perus- ja energiatehokkuuskorjauksia. Rahoituksen saatavuuden puute hidastaa ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamista. On myös tärkeä huomata, että asunnon markkina-arvo ei vastaa sen todellista merkitystä asumiselle, varautumiselle ja huoltovarmuudelle eri alueilla Suomessa.

Omakotiliitto esittää, että valtio selvittää ja kehittää uusia rahoitusratkaisuja, takausmalleja ja tukimuotoja maaseudun pientalokannan korjaamiseen.

Monipaikkaisuus ja vapaa-ajan asuminen osana alueiden todellista väestöä

Omakotiliitto pitää erittäin myönteisenä selonteon kehitystä tarkastella monipaikkaisuutta ja vapaa-ajan asumista aiempaa laajemmin ja käytännöllisemmin. Kuntien on tärkeä antaa arvoa vapaa-ajan asukkaiden kokonaismerkityksestä alueelle, ettei kunnan panostukset kohdennu vain matkailun edistämiseen.

Omakotiliitto muistuttaa, että vapaa-ajan asukkaat käyttävät paikallisia palveluja, tarvitsevat infrastruktuuria ja pelastustoimea, tukevat alueiden elinvoimaa ja paikallistaloutta ja ovat kriisitilanteissa osa alueen todellista väestöä.

Omakotiliitto korostaa, että palveluiden, infrastruktuurin ja rahoitusjärjestelmien tulee perustua todelliseen käyttöön eikä pelkästään vakituiseen väestömäärään. Monipaikkaisuus on pysyvä osa suomalaista asumista, ei poikkeus. Se on myös mahdollisuus kehittää asuttavuutta eri puolella Suomea.

Energiasiirtymä, pientalot ja energiayhteisöt

Omakotiliitto kiittää, että selonteossa tarkastellaan energiasiirtymää aiempaa enemmän paikallisena ja hajautettuna ilmiönä. Tämä avaa merkittäviä mahdollisuuksia pientaloille ja kyläyhteisöille, mutta vaatii myös vielä toimia.

Omakotiliitto nostaa esiin pientalojen keskeisen roolin uusiutuvan energian tuotannossa ja muistuttaa energiayhteisöjen potentiaalista maaseudulla ja pientaloalueilla, jonka osalta on viipymättä poistettava nykyisen sääntelyn ja lainsäädännön esteet energiayhteisöjen toteuttamiselle. Erityisesti energiayhteisöihin liittyvät fyysisen sijainnin vaatimukset ja rajoitteet edellyttävät jatkotarkastelua ja lainsäädännön saattamista siihen tilanteeseen, että käytännössä on luotu toimivat mallit esimerkiksi energiayhteisöjen toteutumiselle.

Digitaalinen saavutettavuus ja digisyrjäytyminen

Omakotiliitto pitää tärkeänä huomiona pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden kannalta, että selonteko tunnistaa ja painottaa digisyrjäytymisen alueellisen luonteen selkeämmin.

Omakotiliitto korostaa, että toimivat tietoliikenneyhteydet ovat perusinfrastruktuuria, jotka ovat myös puhtaan energiasiirtymän ja talojen automaation, esimerkiksi energiaratkaisuiden ohjaustarpeiden vakautta, välttämättömiä toimintaedellytyksiä. Valokuitu ja kattavat mobiiliverkot ovat edellytys asumiselle, työnteolle ja turvallisuudelle. Erityisenä huomiona tuodaan esille, että digitaalisten palvelujen lisääntyessä vaihtoehtoiset asiointitavat on turvattava samalla kun digitaalinen saavutettavuus on keskeinen osa alueellista yhdenvertaisuutta.

Palveluverkko, liikkuminen ja arjen sujuvuus

Omakotiliitto tunnistaa selonteossa kuvattujen palveluverkkomuutosten kasautuvat vaikutukset maaseudulla, ja tuo esiin, että nämä vaikutukset kohdistuvat erityisesti pientalo- ja haja-asutusalueiden asukkaisiin. On tärkeää vahvistaa mahdollisuuksien ja uusien ratkaisuiden luomista, jotta voidaan minimoida pitkien etäisyyksien haitalliset vaikutukset arjen sujuvuuteen ja kustannuksiin.

Usein tähän liittyy ymmärrys yksityisautoilun välttämättömyydestä monilla alueilla. Lisäksi tulee luoda ratkaisuita, jotka tunnistavat yksityisteiden merkityksen ja korjausvelan vaikutukset turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen. Palvelujen keskittäminen ei saa johtaa kohtuuttomiin asumisen ja liikkumisen kustannuksiin.

Varautuminen ja kokonaisturvallisuus pientalo- ja vapaa-ajan asumisessa

Omakotiliitto pitää selonteon erittäin tärkeänä linjauksena, että kytketään maaseudun asuminen aiempaa selkeämmin kokonaisturvallisuuteen ja varautumiseen.

Pientalo- ja vapaa-ajan asukkaat vastaavat pitkälti itse varautumisestaan ja ovat keskeisessä roolissa häiriö- ja kriisitilanteissa. Tämän onnistumiseksi tarvitaan selkeää ohjausta, neuvontaa ja toimivia rakenteita. Kaikki varautumista koskevat toimenpiteet tulee suunnitella myös pientalo- ja vapaa-ajan asumisen näkökulmasta ja varmistaa toimenpiteiden käytännön toteutusmahdollisuudet osallistaen ja yhteistyössä asukkaiden kanssa. Varautumisessa mahdollisuutena on myös kehittää paikallisia ja kotitalouskohtaisia valmiuksia, esimerkiksi tukemalla kotitalouksia varavoimalähteiden, kuten aggregaattien, hankinnassa.

Yhteenveto

Omakotiliitto pitää selontekoa hyvänä pohjana maaseudun kehittämiseksi. Selonteon vaikuttavuus edellyttää, että pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden näkökulma huomioidaan järjestelmällisesti toimeenpanossa, rahoituksessa ja lainsäädännön jatkokehittämisessä.

Jatkamme mielellämme yhteistyötä asian edistämiseksi ja olemme käytettävissä myös maaseutupoliittisen neuvoston verkostotyössä.

Kunnioitavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander
toiminnanjohtaja

Jukka Malila
puheenjohtaja